"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

A térképolvasás titkai

Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport
bemutatkozó előadássorozata

2025. május 8.
15:00–17:00

SZTE GEO MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport

KOFOP

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Hogyan fejlesszük a térképolvasási kompetenciát a földrajzórán?

Dr. Kádár Anett – Varga Laura

SZTE GEO MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport

KOFOP

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Miért kell külön is fejleszteni a térképolvasást?

- Kerettantervi elvárások ←→A tanóra valósága
- Tankönyvi feladatok száma és típusa → készségfejlesztés?
- Alapvető térképolvasási problémák (égtájak, méretarány, jelrendszer stb.)!
- Szövegértési és matematikai készségekkel való kapcsolat

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Mit értünk **térképolvasást fejlesztő feladat** alatt?

- ≠ ismeretellenőrző
- = **készséget, értelmezést, problémamegoldást fejleszt**
- Jelenlegi cél: elsősorban SzT + LT
- **Kívánt cél: A térképolvasási kompetenciamodell három fő elemének** (térképrajzolás, térképelemzés, reflexió a térképről) **részeit gyakoroltatja, összhangban a kerettantervi eredménycélokkal.**

- Jellemző típusok általában:
  - információk összehasonlítása több térképen
  - tematikus térkép elemzése
  - útvonaltervezés
  - keresőhálózat, földrajzi koordinátarendszer használata
  - logikai következtetés térképi helyzet alapján
  - tanulói döntéshozatal térképi adatok felhasználásával

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Hallgatók által készített feladatok és fejlesztési célok

- Hallgató feladatírás különböző évfolyamokra és térképtípusokra (~150-200 db)
- A cél: sokoldalúság, differenciálhatóság, digitális és nyomtatható formák is
- Feladatjellemzők:
  - vizuális elemek erősítése (pl. domborzat, tematikus térkép, digitális térkép)
  - változatos feladattípusok
  - több szinten alkalmazhatók (évfolyamonkénti bontások ~ kerettanterv)

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Hogyan készülnek a feladatok?

- Feladatkészítés **egyénileg vagy párosával**
- **Rövid választ igénylő és hosszabb projektfeladatok** egyaránt
- **Érettségi** feladattípusok, **gondolkodtató** és **problémamegoldó** kérdések beépítése
- Általános- és középiskolai **földrajzi atlaszhoz igazodó** feladatok
- Saját szerkesztésű térképek (pl. **játékosítás**, konkrét témához kapcsolódóan)

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

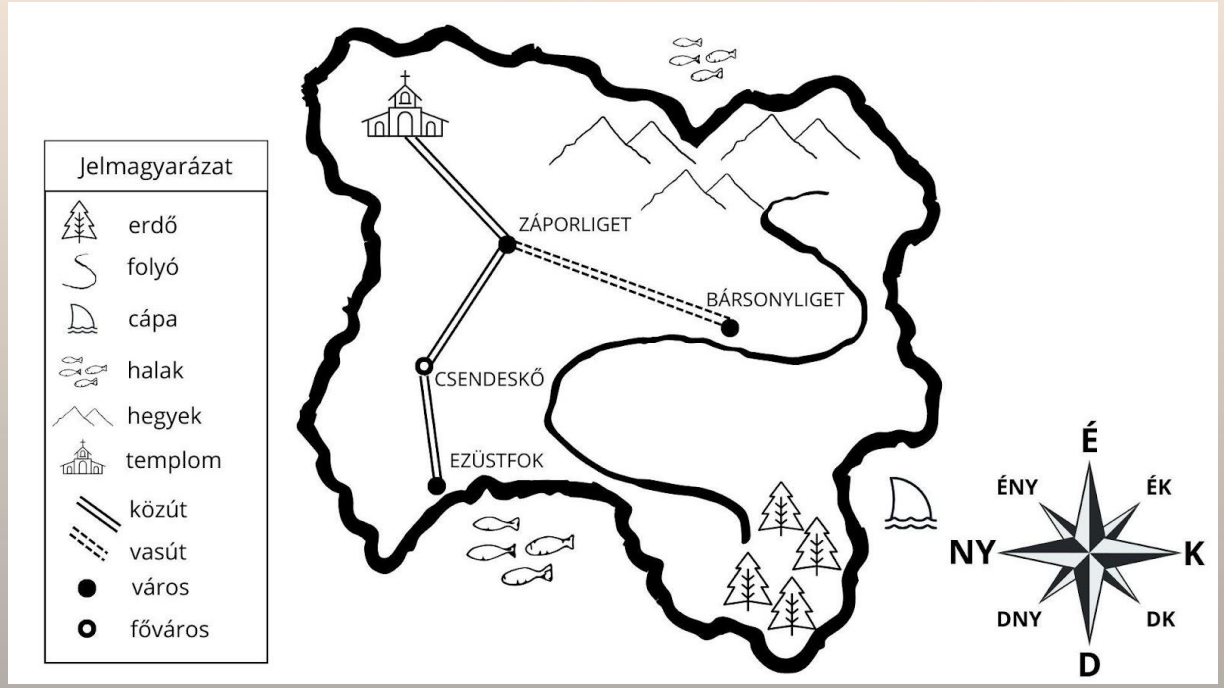
Példák a feladatokra

A felfedezők próbája – igaz vagy hamis? c. feladat

3-6. évfolyamig alkalmazandó

A játékos települések és objektumok azonosításával igaz-hamis feladat

Égtájak és a jelmagyarázat használata párhuzamosan → rendszerben való gondolkodás, szemléleti és logikai térképolvasás, szövegértés fejlesztése

Igaz (I) vagy hamis (H)? Írd a megfelelő válasz betűjelét az állítások elé. Hamis állítás esetében jelöld áthúzással a hibát, és írd fölé a helyes megoldást!

1. _____ A templomtól délkeletre található Záporliget települése.
2. _____ A sziget északi részét hegyvidék borítja.
3. _____ Záporligetből csak közúton lehet eljutni Bársonyligetbe.
4. _____ A sziget fővárosa az erdőtől délkeletre fekszik.
5. _____ Ezüstfok települése halászattal foglalkozik.
6. _____ Ha Ezüstfokból először északra, majd északkeletre indulunk, Záporligetbe érkezünk.
7. _____ Cápaveszély van a sziget nyugati partjain.
8. _____ Bársonyliget a folyó bal partján fekszik.

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Példák a feladatokra

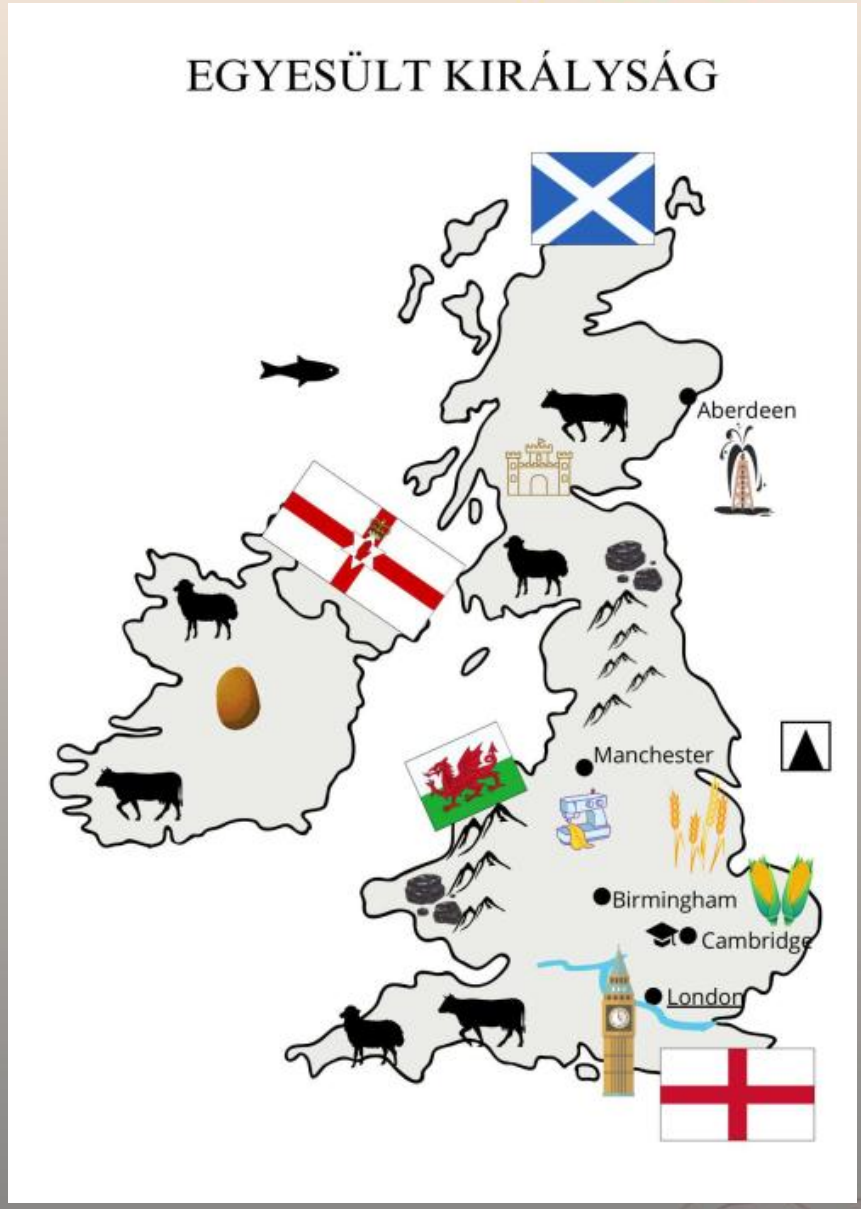
Szimbólumok nyomában c. feladat

8. évfolyam (témakör: Európa földrajza)

Csoportmunkában 5 európai ország jellemzőinek feldolgozása egy tematikus térkép készítésével

Segédanyagok: vaktérkép, objektumok nyomtatható formában

Rendszerben való gondolkodás, téri tájékozódás, szemléleti és logikai térképolvasás fejlesztése, együttműködésre való nevelés

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Példák a feladatokra

Szeged nagyvárosi problémái c. feladat

9. évfolyam

Szövegkiegészítés két fajta térkép/fotók segítségével

A térképhasználat célja a szemléltetés és a helyi vonatkozások nyomatékosítása

Prototípus kipróbálása → tanítási gyakorlat 2.

Kauzális gondolkodás, szemléleti és logikai térképolvasás fejlesztése, aktualizmusok a földrajzórán, társadalmi érzékenyítés, környezettudatosságra való nevelés, együttműködésre való nevelés

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Miért értékes ez a pedagógusok számára?

- **Időt spórol** → kész, kipróbált feladatok, amelyek ingyenesen letölthetők lesznek
- **Szemléletformáló** → nem „csak térképolvasás”, hanem értelmezés, értékelés, gondolkodás
- **Rugalmasan beilleszthető** → tanóra, projektek, szakkörök, differenciálás
- **Digitálisan is használható** → adaptálható Padletre, Wordre, űrlapokra stb.
- **Terv**ben van a **virtuális tér**re történő fejlesztés, valamint a **valós földrajzi tér**ben történő feladatok, játékos feladatok fejlesztése is.

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

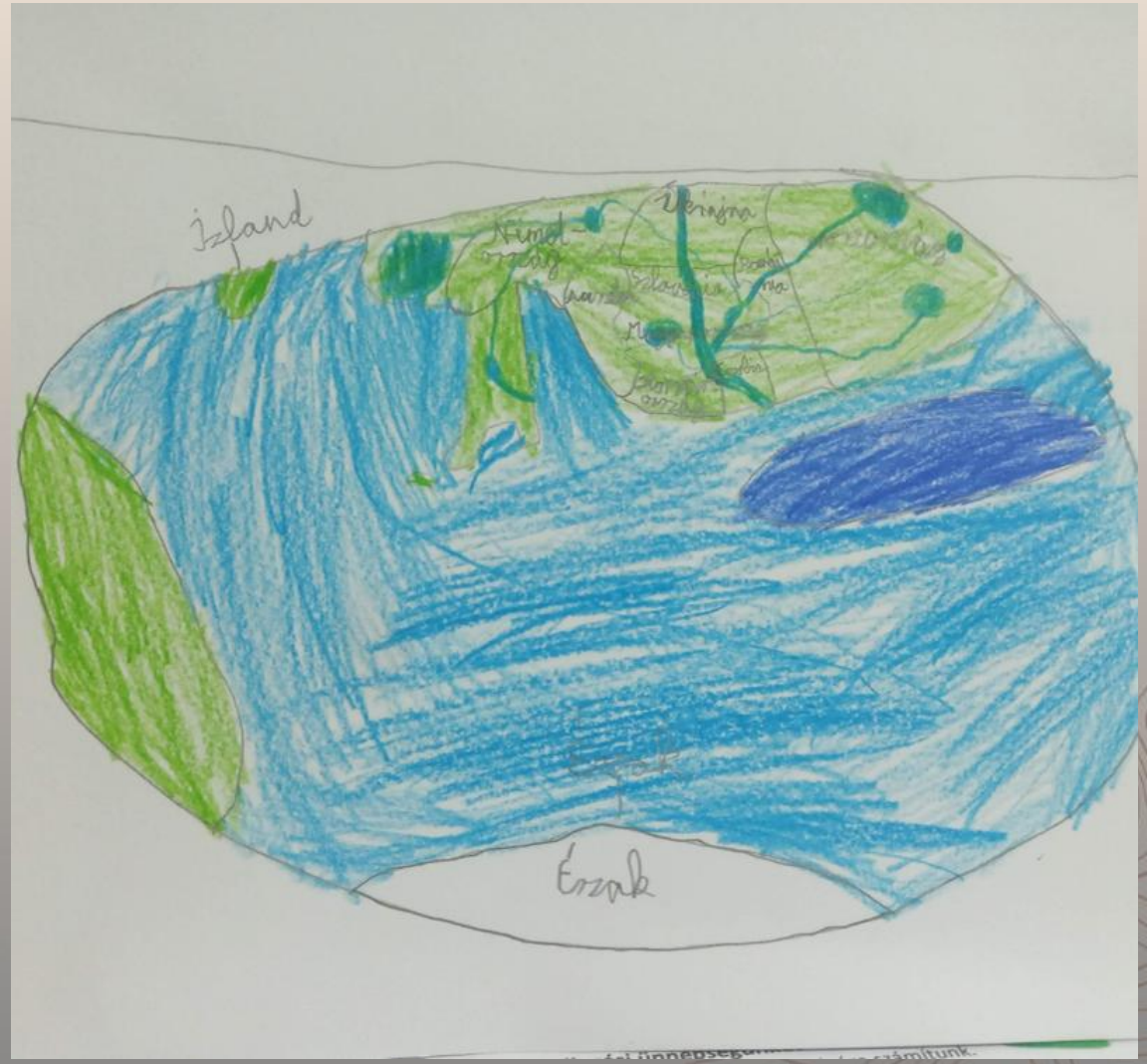
Hatékonyságvizsgálat terve

- A 2025/26-os tanévben kerül sor iskolai tesztelésre (5–10. évfolyamon)
- Elő- és utóteszt segítségével mérjük a fejlődést kontrollcsoportok bevonásával a kísérleti csoportok mellett
- Kutatási kérdések:
  - Milyen hatékonysággal fejleszt?
  - Milyen típusú feladat fejleszt leginkább?
  - Van-e különbség évfolyam, előzetes tudásszint vagy nem szerint?
  - Esetleges összefüggések vizsgálata a szövegértési és a matematikai kompetenciákkal
- Az iskolák bevonása folyamatos, elsősorban a kutatócsoport kapcsolataira épít, de várunk érdeklődőket

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

Útravaló

- Nem elég csak nézni **a térképet**, **meg is kell tanítani használni**.
- **A tanulói térképolvasás tanítható és fejleszthető** – csak célzottan kell vele foglalkozni.
- A feladataink segítenek abban, hogy a tanulók ne csak felismerjék, hanem értelmezzék is a térképet, valamint fejlesztik a kritikai és reflektív gondolkodást.

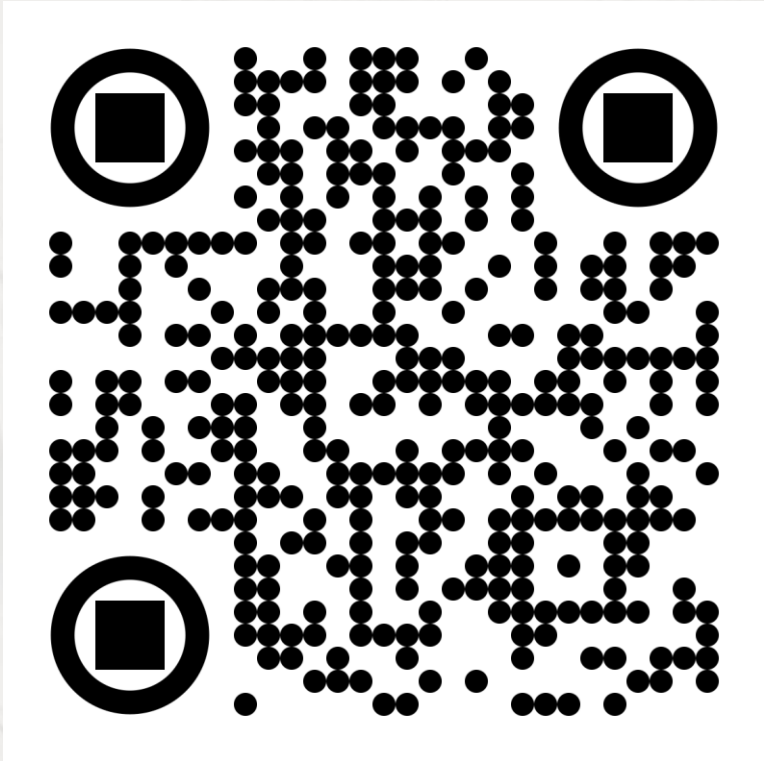
"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."

SZTE GEO | MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport

KOFOP

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

Köszönjük a figyelmet!

"Az MTA-SZTE Földrajz Szakmódszertani Kutatócsoport a 2022-2026 közötti időszakban az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával működik."